

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG SOSIALDEPARTEMENT

Statsråden

Arbeids- og sosialkomiteen i Stortinget
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

21/900-

12. mars 2021

Representantforslag 122 S (2020–2021) om å avvikle redusert grunnpensjon til gifte og samboende pensjonister

Jeg viser til Representantforslag 122 S (2020–2021) fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Siv Jensen, Jon Georg Dale, Silje Hjemdal og Bengt Rune Strifeldt om "å avvikle den urettferdige avkortningen i grunnpensjon til gifte og samboende pensjonister".

Representantene fremmer følgende forslag:

Stortinget ber regjeringen fremme forslag til nødvendige lovendringer som avvikler avkortningen i pensjoner med bakgrunn i sivilstatus.

Svar:

Grunnpensjonen er en del av minstesikringen i folketrygden og ytes til alle, uansett yrkesaktivitet og inntekt, på bakgrunn av trygdetid. Det kreves minst tre års trygdetid for rett til grunnpensjon, og full grunnpensjon ytes til den som har minst 40 års trygdetid. Som trygdetid regnes som hovedregel tidsrom hvor en person fra fylte 16 til og med det året vedkommende fyller 66 år har vært medlem i trygden med rett til ytelser etter pensjonskapitlene. Også tidsrom før folketrygden trådte i kraft i 1967 medregnes dersom nevnte vilkår for medlemskap da ville ha vært oppfylt. Det medregnes også trygdetid for kalenderår der medlemmet fyller 67–75 år og tjener opp pensjonspoeng.

Full grunnpensjon utgjør 100 prosent av grunnbeløpet og gis til enslige pensjonister. Full grunnpensjon utgjør likevel 90 prosent av grunnbeløpet dersom pensjonisten lever sammen med en ektefelle som mottar uføretrygd eller alderspensjon, avtalefestet pensjon som det godskrives pensjonspoeng for eller har en årlig inntekt, inkludert kapitalinntekt, over to ganger grunnbeløpet. Likestilt med ektepar er også samboerpar dersom paret har eller har hatt felles barn eller tidligere har vært gift med hverandre. Samboerpar som har levd sammen i 12 av de siste 18 månedene, er likestilt med ektefeller ved beregning av grunnpensjon. Det

samme gjelder når pensjonistens samboer får pensjon eller overgangsstønad etter folketrygdloven kapittel 16 (ytelser til tidligere familiepleier) eller folketrygdloven 17 (ytelser til gjenlevende ektefelle).

Ulik sats for grunnsikringen i pensjonssystemet for henholdsvis enslige og gifte har eksistert siden alderstrygden ble innført i 1936. Denne ble avløst av en tilsvarende allmenn alderstrygd i 1957. Alderstrygden for ektepar utgjorde 150 prosent av alderstrygden for enslige. Ved innføringen av folketrygden i 1967 ble den tidligere alderstrygdens system med differensierte satser for ektepar og enslige beholdt. Full grunnpensjon for gifte utgjorde 75 prosent av grunnbeløpet da folketrygden ble innført. I perioden 1. mai 2003 til 1. mai 2005 økte grunnpensjonen for gifte og samboende pensjonister i tre omganger fra 75 prosent til 85 prosent av grunnbeløpet. Satsen ble igjen økt fra 85 prosent til 90 prosent 1. september 2016. Satsen for enslige har vært uendret på 100 prosent av grunnbeløpet i hele perioden.

Jeg vil presisere at grunnpensjonen er en økonomisk grunnsikring som gis til alle på grunnlag av botid, uavhengig av yrkesaktivitet og inntekt, for å forhindre fattigdom. Den skal, sammen med særtillegget/pensjonstillegget reflektere et minste inntektsnivå, og differensieres etter sivilstand fordi personer som bor sammen kan dele på en rekke utgifter som enslige må dekke alene.

Grunnpensjonen er en komponent som er integrert i beregningen av flere ytelser. En økning vil gjelde for gifte og samboende mottakere av alderspensjon og minste pensjonsnivå etter folketrygdloven kapittel 19. Videre får en økning betydning for mottakere av uføretrygd som ble omregnet fra gammel uførepensjon i 2015 og for avtalefestet pensjon i statlig og kommunal sektor før fylte 65 år ("folketrygdberegnet AFP"). En økning vil også få virkning for mottakere av pensjon eller overgangsstønad fra folketrygden til gjenlevende ektefelle og gi økte pensjonsutbetalinger til mottakere som kombinerer alderspensjon og supplerende stønad.

Kostnadene for folketrygden ved en økning av grunnpensjonen for gifte og samboende til 100 prosent av grunnbeløpet med virkning fra 1. januar 2022 er anslått til om lag 5,6 mrd. Kroner.

Økonomiske konsekvenser i 2022 av å øke grunnpensjonen til gifte/samboende pensjonister 1.1.2022. Tall i mill. kroner (G=103 856 kroner)

	Grunnpensjon/basispensjon
Stønad	1,0 G
Alderspensjon (2670.70)	4 880
Supplerende stønad (0667.70)	-2
Uføretrygd (2655.70)	770
Gjenlevendepensjon (2680.70)	3
Totalt	5 651

Hvilke kapitler og poster merutgiftene vil gjelde framgår av tabellen.

I tillegg påløper utgifter for Statens pensjonskasse. For SPK vil en økning i grunnpensjonen for gifte/samboende kun ha effekt for folketrygdberegnet AFP. Kostnadene er anslått til om lag 36 mill. kroner i 2022. Fra 2025 vil utgiftene reduseres frem til AFP som tidligpensjonsordning er utfaset i 2029.

Jeg vil nevne at i ny alderspensjon er garantipensjonen – som ikke tjenes opp på bakgrunn av inntekt, men på trygdetid som grunnpensjon – også differensieres etter sivilstand nettopp for å ta hensyn til ulikt behov for minstesikring. Videreføringen av et noe bedre sikkerhetsnett for enslige er en del av det brede pensjonsforliket på Stortinget (Stortingets vedtak 26. mai 2005 og 23. april 2007). Høringsinstansene hadde ikke spesielle kommentarer til differensiert garantipensjon etter sivilstand da forslaget om ny alderspensjon var på høring. I ny alderspensjon vil ektefeller som har hatt så god opptjening av inntektpensjon at de ikke mottar garantipensjon, men bare inntektpensjon, ikke ha pensjon som er differensiert etter sivilstand. Selv om ulik minstesikring for enslige og gifte/samboere videreføres i ny folketrygd, vil den praktiske virkningen reduseres for framtidens pensjonister.

Regjeringen nedsatte før sommeren et offentlig utvalg som skal evaluere pensjonsreformen, med deltagelse fra alle politiske partier på Stortinget som gjennom vedtak i Stortinget eller regjeringsdeltagelse har sluttet seg til pensjonsreformen. Jeg viser til at utvalget i sitt mandat blant annet er bedt om å vurdere forenklinger i pensjonssystemet, herunder å gjøre pensjonssystemet mer individorientert og uavhengig av sivilstatus.

Opptjening av grunnpensjon baseres på trygdetid, uavhengig av hvor høy inntekt man har hatt og hvor mye trygdeavgift som er innbetalt. Personer som aldri har jobbet får like høy grunnpensjon som de som har vært i arbeid. At enslige får noe høyere minstesikring skyldes at det er dyrere å bo alene enn sammen. Etter min mening er det fornuftig å ta hensyn til reelle forskjeller i kostnadsnivået mellom enslige og gifte pensjonister i de elementene i pensjonssystemet som ikke avhenger av tidligere inntekt.

Med hilsen

Torbjørn Røe Isaksen